

**PENGLIBATAN KOPERASI DALAM PERNIAGAAN
STESEN MINYAK LUAR BANDAR**

SHARINA ABDULLAH

R. ZARINATUN MOHD ABDUL KADER

NUR FAEZA YAHYA

HASLINDA SUJAK

DISEMBER 2016

RINGKASAN EKSEKUTIF

Program menggalakkan penglibatan koperasi dalam perniagaan stesen minyak mini di luar bandar dibangunkan bagi menyokong penglibatan koperasi dalam bidang keberhasilan ekonomi utama. Sebanyak 122 koperasi di seluruh Malaysia terlibat dengan aktiviti perniagaan stesen minyak dan daripada jumlah itu sebanyak 46 koperasi memiliki stesen minyak mini di luar bandar. Kepentingan sumbangan aktiviti perniagaan ini dalam meningkatkan ekonomi koperasi dan memenuhi keperluan dan pembangunan komuniti setempat adalah amat diharapkan. Perniagaan stesen minyak merupakan perniagaan yang dikategorikan sebagai perniagaan yang mampu menjana tunai yang banyak kerana permintaan yang tidak pernah putus, malah semakin meningkat setiap hari menjadikan perniagaan ini sebuah perniagaan yang sangat berpotensi untuk di ceburi.

Sungguhpun begitu, bukan perkara yang mudah untuk sesebuah koperasi bertahan dan kekal kukuh mengendalikan perniagaan stesen minyak. Secara umumnya koperasi yang memiliki stesen minyak luar bandar adalah koperasi kluster kecil dan untuk membangunkan sesebuah stesen minyak mini luar bandar koperasi perlu melabur antara RM300 ribu sehingga RM500 ribu. Amaun pelaburan awal ini dikira sebagai agak besar bagi koperasi kecil di kawasan luar bandar. Justeru, faktor-faktor yang mendokong kepada kelangsungan perniagaan ini perlu dikenal pasti bagi menjadi panduan kepada koperasi mengurangkan risiko kerugian.

Oleh yang demikian, penyelidikan ini dilaksanakan bagi mengetahui isu yang dihadapi oleh koperasi sebagai pengendali stesen minyak ini. Kedua, elemen kelangsungan yang membolehkan koperasi bertahan dalam mengekalkan prestasi perniagaan stesen minyak juga dikenal pasti. Ketiga, kesan limpahan perniagaan ini kepada pembangunan komuniti luar bandar setempat juga turut dinilai. Untuk itu, kajian ini menggunakan pendekatan kualitatif melalui temu bual dan pemerhatian agar tinjauan menyeluruh terhadap penglibatan koperasi sebagai pengendali stesen minyak mini di luar bandar dapat diterokai. Sungguhpun begitu, edaran soal selidik juga dibuat kepada masyarakat setempat bagi mendapatkan pandangan mereka tentang stesen minyak mini koperasi yang terpilih.

Secara umumnya, didapati perniagaan stesen minyak ini sangat berstruktur iaitu banyak prosedur permohonan dan operasi stesen minyak yang perlu koperasi ketahui dan patuhi. Perlanggaran prosedur boleh menjejaskan perniagaan dan membahayakan pengguna. Koperasi harus sedar dan mengambil maklum bahawa perniagaan stesen minyak ini adalah suatu perniagaan yang mempunyai prosedur operasi yang tinggi agar keselamatan semua pihak terjaga dan pembekalan minyak kepada pengguna terjamin. Di samping itu, keperluan dana awal perniagaan ini juga adalah tinggi. Justeru, amat penting untuk koperasi menilai keupayaan mereka terlebih dahulu supaya keperluan perniagaan berkenaan dengan keupayaan koperasi dapat diseimbangkan. Selain itu, koperasi juga harus mengenal pasti tanah untuk dibangunkan sebagai tapak stesen, sama ada tanah koperasi sendiri atau memohon peruntukan atau menyewa atas tanah Felda/ Felcra.

Memandangkan kos pelaburan awal sangat tinggi, maka penting sekali koperasi memastikan operasi dan pengurusan kewangannya terutama sekali tunai diurus dengan cekap. Begitu juga urusan tempahan dan pembekalan stok minyak harus dipantau rapi. Modal pusingan mesti sihat dan bekalan minyak sampai seperti yang dijadualkan. Koperasi wajib menyediakan tunai yang sentiasa mencukupi bagi membiayai pembelian stok minyak. Deposit stok minyak mesti disediakan sebelum memesan minyak dan sekiranya koperasi gagal menyediakan tunai ini akan menyebabkan kelewatan penghantaran minyak oleh pembekal yang mungkin boleh mengakibatkan terputusnya bekalan. Tunai yang diterima daripada jualan di stesen pula mesti dimasukkan ke dalam akaun stesen sahaja dan tidak dicampur dengan akaun koperasi. Ini bagi memastikan proses aliran tunai perniagaan stesen minyak koperasi terurus. Pengambilan tunai hasil jualan stesen untuk digunakan perniagaan koperasi yang lain perlu dielakkan sama

sekali. Untuk itu juga, kakitangan yang terlatih sangat diperlukan dalam hal ini selain mereka perlu cekap mengendalikan sistem operasi stesen minyak.

Namun, kajian ini telah menemukan bahawa jualan dan pulangan dalam perniagaan stesen minyak mini koperasi didapati agak perlahan kerana perkhidmatan stesen yang terhad hanya untuk penduduk sekitar. Keadaan ini agak membimbangkan lagi sekiranya terdapat penurunan harga petrol dan diesel. Ini menyebabkan koperasi berada dalam dilema antara keuntungan dan keperluan bahan ini kepada penduduk setempat. Ketika ini, walaupun pendapatan stesen dapat menampung perbelanjaan operasi dan bayaran balik pinjaman, namun lebihannya amat sedikit. Ini menyebabkan tempoh untuk pulang modal dijangkakan melebihi lapan tahun.

Sungguhpun begitu, kredibiliti pembekal juga adalah elemen kelangsungan yang dapat memastikan perniagaan stesen minyak mini koperasi ini terus bertahan. Kesemua koperasi yang dikaji berpuashati dengan penghantaran bekalan minyak yang biasanya tepat pada masa yang diperlukan dan mengikut prosedur. Namun, pembekal selalu gagal dalam mengambil tindakan segera bagi menyediakan khidmat penyelenggaraan kepada peralatan di stesen minyak dan koperasi biasanya mengambil inisiatif sendiri terlebih dahulu bagi memastikan kerosakan segera dibaiki.

Hasil temu bual dan pemerhatian juga dapat disimpulkan bahawa memang terdapat kesan limpahan hasil kewujudan stesen minyak mini milik koperasi di kawasan luar bandar ini. Kewujudan stesen minyak mini memberi nilai tambah kepada aktiviti ekonomi sedia ada dalam persekitaran penempatan Felda/Felcra. Penduduk tempatan memerlukan bekalan bahan api untuk urusan harian mereka. Justeru dapat dikatakan terdapat kesan limpahan ekonomi di kawasan sekitar stesen tetapi lebih kepada kemudahan penduduk. Walau bagaimanapun aktiviti perniagaan di sekitar kawasan stesen dibangunkan masih agak kurang berkembang. Secara umumnya kesan limpahan kepada masyarakat setempat adalah sederhana justeru perlu sokongan semua pihak untuk kesan limpahan (ekonomi, sosio budaya, teknologi dan infrastruktur) yang lebih lagi.